

JANCSÓ ÚJ FILMJÉRŐL

zatosan sokat fognak vitatkozni. Ki ezt, ki azt lát a film mögött, de abban bizo-  
osan megegyeznek majd, hogy fontos filmet csinált.

Cimnek azt akartam írni: a politikai hatalom tipológiája, anatómiája vagy ter-  
észtrajza...stb., aztán mégse tettem. Azért mert rájöttem, hogy ennél sokkal  
bbbről van szó a filmben /és persze kevesebbről is!/. Hogy mi ez a többlet? A-  
bknak a pszichológiai jellemzőknek a "filmes" ábrázolása, amelyek a felsőbbbség-  
el, a hatalommal kapcsolatban az emberben kialakulnak, sőt interiorizálódnak,  
st: természetessé válnak. Félelem, bizonytalanság, megalkuvás, hallgatás...

De milyen hatalom az, amit Jancsó körbejár? Titokzatos, megfoghatatlan: a hata-  
lom igazi birtokosai nem jelennek meg, csak akik "eljátszák" ezt a hatalmat.  
hatalom legfőbb biztosítóka az, hogy nem teljesen centralizálja a hatalmát,  
nem lépcsőzetesen egymásra építi. "Normális" esetben a szinteket ellenőrzik a  
letettük levők, az ellenőrzés iránya, mikéntje világos. Jancsó másféle hatalom-  
ról beszél, arról, ahol mindez hiányzik, és ha meg is van, nem tudni, hogy hol.  
gy mindenki mindenkinek a "foglya", kiszolgáltatottja. Az összefogás egyetlen  
zinten sem lehetséges, még a besúgóhálózat is "felesleges", olyan nagy fokú a  
endszer "önellenőrzése". Szerepek vannak kiosztva ebben a struktúrában, de halá-  
osan komoly szerepek: a "színészek" élhetnek hatalmukkal /lám, lám, milyen ke-  
és?! is elegendő a hatalomhoz!/, de őket bármikor meghajlásra kényszeríthetik  
"közönség", a manipuláltak serege előtt. Minden és mindenki kicserélhető, le-  
áltható anélkül, hogy a mechanizmus kárt szenvedne.

A hatalom látszólag szervezetlen, hiányosan "kanonizált", de pontosa ez védi  
eg kifelé. A struktúra kibogozhatatlan hálójában mindenki megkapja egyszerre a  
ab és az ör szerepét, mindenki kielégülhet, ha ennyi elég.

Jancsó nem tisztán elméleti tipológiát használ. A magyar történelem több tipi-  
usnak mondható "hatalom-toposza/mitosza" tűnik fel a filmben: néha egymásmellett-  
ségben, néha egymásra épülten, de a kronológia -- talán túlságosan is megszo-  
ott -- rendezőelvének soha nem engedelmeskedve. A hatalmas díszletek között ott  
varog a feltörekvő Hunyadia képviselője, a despotikus hatalom függőségben tar-  
ó szimptomáját jól illusztráló török, vagy a történelmi manipulálás lehetőségét  
gába rejtő példázat /Zrinyit a bécsi kamarilla által felbérelt vadkan ölte meg"/

A "feudális" anarchia, kiskirálykodás jellemző jegyei mellett kitapintható  
ymásik magyar "specialitásra" való erőteljes utalás: a kultúrák találkozása.  
légius-profán itáliai gondolkodás, a mindig reális alternatívákkal számoló  
chiavellizmus és a vadul, kicsit "még" pogányul tobzódó magyar műveltség; néha  
racionális, erőszak-alapú politikai látásmód nagyon is valós ütközése ez. Az  
mez átlát mindenben, de megvesztegethető; magyar barátja felett átcsapnak a hul-  
mok /egymást keresztül-kasul szelő ideológiák/, de a film végére világos: báb-  
kódó pár ő sem lehet.

Az állandó vibrálást, az irracionális alakokat és helyzeteket a kamera hűen kö-  
ti: Kande 10-12perces snittjeiben a hatalom képviselőit "mozgatják", hogy he-  
üket tévesztetten soha nem várt helyeken bukkanjanak föl.

De tényleg csak történelmi revüt csinált volna Jancsó Miklós, ahogy egyik kri-  
kusa írta? A film végén a kinagyított /rácyszerű/ kapun túl feltárukozik a  
szta /a filmben csak most látható a nyílt táj, az égbolt/, a vidék színészek  
jól ismert sablonnak megfelelően elindulnak, hátukban a puskacsővel. A lövésék  
rra hallatszanak, még a "főteoretikus" /afféle Martinuzzi-alak/ is meghal. A  
talam megfoghatatlan, láthatatlan marad -- egy mechanizmust baklövés lenne  
emellyel illusztrálni. A csuhás, páncélos pap arcán nincs csodálkozás, meg-  
bbonás -- ő ismerte az Ismeretlent. Végrehajtják ezt a gyilkosságot is, mint  
többit. Mert ez a hatalom csak végrohajt, mert ez a természete, lényege. No és

állandó demagógia, amelyik a történéseket interpretálja. Minden olyan, amilyen-  
k a hatalom beállítja. Egyféle értelmezés van, és ez a hatalomé, mégha ezt siet-  
váltogatja is. A bénító félelem, hallgatás itt születik meg; hiszen mindenki  
dja: a végrehajtás jól működik, az "ítélet" megnagyarázható... A főalakok egy  
sze színész vagy az "lesz". Egyiküknek -- az olaszoknak -- van véleménye a politi-  
ról, politizálásról, de Boccacciót nem játssza el Magyarországon. Annál sokkal  
bban mulatott ő így is.

Jancsó Miklós creditleg egy bizonyos Boccaccio-novellát akart filmre vinni, az-  
n "rájött", hogy ennél sokkal jobban "mulathat"... "mert ez egy ilyen ország"  
angzik el a filmben is/, mert ezt így lehet látni...

-kokas-

Egyetemi Tanács 1981. november 26-i  
ésén jóváhagyólag elfogadta a követ-  
ző bölcsészkar állásfoglalást: a kar  
fejtozi elvi egyetértését az Irodalom-  
domány és Néprajzi Intézet, ill. a  
rténeti Intézet létrehozásával, azon-  
n az intézetek tényleges gyakorlati  
trejöttéhez néhány fontos feltétel  
ljesülését tartja szükségesnek. Ezek  
tül a leglényegesebb, hogy az inté-  
sekbe tömörült tanszékek se anyagi,  
személyi tekintetben ne kerüljenek  
trányosabb helyzetbe /pl. a szavaza-  
joggal rendelkező közvetlen képvisé-  
ük biztosítva legyen a kari tanács-  
/.

DELEP KISZ-Bizottsága, a Taurus  
migyár, a Tejipari Vállalat és  
DEFAG KISZ-bizottságával közösen  
81. dec. 17-én /csütörtökön/

145 órás kezdettel békenagygyü-  
t rendez a Házgyár új építő-  
nokában /Budapesti út 8./.

gyűlés előadója: Martonosi  
DELEP pártbizottságának  
Fellépnek: Vass Gábor, s  
Színház tagja, Dalstafé-  
ai dalos csoport.

A Kari Tanács december 17-én tárgyalja  
a diákszemélyek tapasztalatait, a for-  
ditó-tolmács képzés távlati beállítást  
az idegennyelvű reformtervbe és az ad-  
junktusi ill. tanársegései kinevezéseket.  
A Pálffy Miklós által vezetett ford-  
tolm. képzést vizsgáló bizottság javaslata sze-  
rint a fordítóképzés integrálódna az ide-  
gennyelvű reformtervbe, és a III. év  
utáni háromfelé ágazó képzés egyik iránya  
lenne. A hallgató másik szakja lehetne  
tanári és filológusi is, ha megtartja,  
de a bizottság azt is megfontolandónak  
tartja, hogy valaki egy nyelvből tanári  
és fordítói diplomát is szerezhessen /a  
másik szak leadásával/. A bizottság ja-  
vaslatával szemben van olyan vélemény is,  
hogy meg kell őrizni a képzés különállá-  
sát, megint más vélemény szerint elég,  
ha csak speciális képzésként működik /a  
két fő szak mellett/.

"Ifjúságpolitika" címmel megjelent  
az új faliújság. A tartalomról:  
Knopp András: Felsőoktatásunk fej-  
lesztéséről, Lóránd Ferenc: Cui  
prodest? Az iskolai szelekció és  
néhány következménye, Huszár István:  
A hátrányos helyzetűek Magyaror-  
szágon, Vita a többoldalúan hát-  
rányos helyzetű csoportokról, Andor  
Mihály: Dolgozat az iskoláról I.,  
Köteles Pál: Fordított optika.

keresztette: a "---"-alapszervezet  
titkár: Hévízi Ottó/  
adja: a BTK dékánja  
ksz. eng.: Sényei Róbertné

